

א-ת ואף על גב דבטלינהו שביטלם לקרקע לכולהו, למשך כל שבעת ימי הסוכות. משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. שאין דרך בני אדם להשאיר חפצים אלו על הקרקע כל ימות החג, שמא יפסדו, (37) ולפיכך אינם נחשבים כחלק מהקרקע, אלא כחפץ המצוי בסוכה,

וגובהה של הסוכה נמדד מן הקרקע, והרי היא עדיין גבוהה למעלה מעשרים אמה.

אבל אם נתן על הקרקע תבן, וביטלו בפיו מלהשתמש בו, ואמר שאין דעתו עליו כל שבעת ימי הסוכות, (38) הוי מיעוט.

סימן תרלג].

ובטעמו של דבר, כתב המאירי, שאין דעתם להניח כרים וכסתות בקרקע שבעה ימים, מחשש הפסד ממון, שהגשמים מצויים לבא ומפסידים אותם. והוסיף המאירי: ואף בכרים פחותים שדרכן של בני אדם לבטלן בישיבה שם, אין להכשיר, היות ולא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים.

והר"ן כתב באופן אחר: "ומשום הכי בכרים בטלה דעתו אצל כל אדם, שאין עשוי לבטלן לשבעה אלא משתמש בהן תדיר". ומבואר בדבריו, שאין טעם הפסול היות ובעליהם חסים עליהם שלא יתקלקלו, אלא שדרך לנוטלם בכל שעה להשתמש בהם. וראה הרחבת הדברים בילקוט מפרשים.

37. כתב רש"י: שאין סופו להניח שם כל שבעה. ומבואר בדבריו, שאילו היה דרך בני אדם להניחם שם כל שבעת ימי החג, היה מועיל, היות ודי בביטול לשבעת ימי החג, ואין צריך לבטלו שם לעולם. וכן כתבו הר"ן והרא"ש, וכן פסק הטור סימן תרלג.

ומבאר הב"ח שהראשונים למדו זאת מלשון הגמרא — "ואף על גב דבטלינהו לכולהו", ומשמע לכל שבעת ימי החג.

אכן, דעת הריטב"א, וכן למד המגיד משנה בדעת הרמב"ם [פרק ד הלכה ג], שהביטול אינו מועיל אלא אם יבטלם שם לעולם, לפי שלשון "ביטול" משמע לעולם.

והוסיף הריטב"א: אף שלענין שבת, לגבי שתי חצרות שיש חריץ ביניהם, ונתן בו חפצים, מועיל לבטלם שם אפילו לשבת זו בלבד, בכדי להחשיב את החריץ כסתום, ולעשותם כחצר אחת לענין עירוב, ולא צריך לבטלם שם לעולם. יש לחלק בין שבת לסוכה, דהטעם שצריך ביטול לעולם, הוא כדי שלא ימלך ליטלו, אבל בשבת שלא יוכל להמלך וליטלו משום איסור טלטול, אפילו ביטול ליום זה בלבד הוי ביטול. ויש לבאר, דכיון שלא יוכל ליטלו בשבת, חשיב כקובע לו מקום ומחברו בטיט, ונחשב הביטול יותר מביטול כרים לשבעת ימי הסוכות. [נחתם סופר אורח חיים סימן פט ועיין שם שהוכיח כן מדברי רש"י שבת מב ב].

והר"ן הוכיח שלא כדברי הריטב"א המצריך ביטול לעולם, מזה שמועיל ביטול לכרי של תבואה, ושם ודאי אינו מבטלו לעולם, שהרי אם מבטלו לעולם בטלה דעתו אצל כל אדם. ועל כרחק מוכח שמועיל ביטול לשבעה ימים בלבד, כדעת רש"י, וכרים וכסתות אין דרך לבטלן אפילו לז' ימים. וראה עוד בילקוט מפרשים.

38. "תבן וביטלו בפיו לשבעה", רש"י. מבואר מדבריו שצריך לבטלו בפיו דוקא! ולפי זה, "תבן ואין עתיד לפנותו", היינו, שלא ביטלו בפה, אלא במחשבה בעלמא.

והקשה הריטב"א, מה לי אם אמר כן בפיו או לא, איזו משמעות יש לביטול בפה יותר

ובל שכן אם נתן שם עפר ובטלו, ועשאו כחלק מקרקעיתה, שעל ידי כך התמעט גובהה.⁽³⁹⁾

ואם נתן על קרקעיתה תבן, ואין עתיד לפנותו, כלומר, שלא בטלו ממש בפיו לכל שבעת ימי הסוכות, אבל האמת היא כך, שלא יצטרך לפנותו מקרקע הסוכה כל שבעת ימי החג.

וכן אם נתן שם עפר סתם ולא בטלו בפיו, וגם לא ידוע אם יצטרך לפנותו בתוך החג או לא, באנו למחלוקת רבי יוסי ורבנן.

וכמו כן נחלקו אם נתן שם עפר, וידוע שאינו עתיד לפנותו כל ימי החג, שלדעת רבנן גם במקרה זה אין העפר בטל לקרקע. ומה שנקט בעפר סתם שאין ידוע אם עתיד לפנותו, להודיעך כוחו של רבי יוסי, שאפילו במקרה זה סבר שבטל העפר לקרקע.

מחלוקת רבנן ורבי יוסי נאמרה לגבי בית שיש בו מת כפי שיבואר להלן.

המאהיל על המת הרי הוא טמא מדין תורה. אולם המאהיל על אוהל המת, אם יש חלל טפח בין המת לגג הבית, מהווה הגג חציצה, והמאהיל על הבית טהור.

אבל אם הבית מלא עד לגגו, ואין בו חלל

טפח, לא מהווה גג חציצה, ונחשבת הטומאה "טומאה רצוצה", ודינה הוא, שהיא בוקעת ועולה עד לרקיע, והמאהיל עליה טמא.

ועתה דנה המשנה: אם היה הבית מלא בעפר או תבן, ולא נשאר בו חלל טפח, האם בטל העפר או התבן לבית, והוא נעשה כסתום, ונחשבת הטומאה כ"טומאה רצוצה", הבוקעת ועולה עד לרקיע. או שמא נחשב העפר או התבן כחפץ המצוי בתוך הבית, שאינו ממעט את חלל הבית, ואז חוצץ גג הבית בפני הטומאה.

דתנן [אהלות טו ז]: בית שיש בו מת, שמילאוהו תבן או צרורות — גושי עפר ואבנים וביטלו, שביטל את התבן או הצרורות משימוש, הרי הוא מבוטל.

ומדייקת מכאן הגמרא: משמע, ביטלו, אין. כלומר, רק אם ביטלו בפירוש, הוי ביטול. אבל אם לא ביטלו בפירוש, לא הוי ביטול.

ותני עלה, ושנינו בתוספתא על המשנה הזאת: רבי יוסי אומר, אם נתן שם תבן ואין עתיד לפנותו, הרי הוא כעפר סתם, שאין ידוע אם עתיד לפנותו, ובטל.

דעת תנא קמא היא, שבין עפר ובין תבן, אם לא בטלו בפירוש אינו בטל, אף שאינו

עתיד לפנותו היינו, שלא ביטלו ממש, אפילו לא במחשבה, אלא דאין עתיד לפנותו כל שבעה. וכתב הפני יהושע, שגם רש"י לא נתכוון שיש לבטלו בפיו דוקא, אלא שאם גמר בליבו לבטלו הוי כאילו ביטלו בפיו. ועיין בילקוט מפרשים.

39. כתב המאירי: יש שואלים, כיון שפסול

מביטול הנעשה במחשבה גרידא? ! דאין לפרש שצריך לעשות כן כדי שלא יהיה ביטול זה בגדר דברים שבלב שאינם דברים, לפי שהרי אין אומרים כן אלא בנדרים והקדשות? !

וכתב: "והנכון, שיבטלו שם לעולם, בין בפיו בין בליבו". ולפי דבריו "תבן וביטלו" פירושו, שביטלו אפילו במחשבה, ואילו "אין

עתיד לפנותו משם. אבל רבי יוסי אומר: נתן שם תבן — אם ידוע שאין עתיד לפנותו, הרי הוא בטל, למרות שלא ביטלו במפורש. ואם נתן שם עפר וצורות, אף אם לא ידוע אם עתיד לפנותו הרי הוא בטל, לפי שאין דרך לפנותו.⁽⁴⁰⁾

הרי, שלדעת תנא קמא, אפילו אם נתן שם עפר, אינו בטל אלא אם יבטלנו במפורש. ולרבי יוסי אפילו אם לא ידוע אם עתיד לפנותו תוך שבעה או לא, בטל.

אבל אם נתן שם עפר, יודע הוא שעתידי לפנותו, הרי הוא כסתם תבן — שאין ידוע אם עתיד לפנותו, ולא בטיל.

דין נוסף מבארת הגמרא: היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה, והיו הוציין, עלי הסכך יורדים בתוך עשרים אמה, אזי —

אם כאשר נסלק את הסכך העליון יהיה צילתם של ההוציין עצמם היורדים לתוך עשרים אמה מרובה מהמתם, הרי היא כשרה, הואיל וגובהה של הסוכה נמדד עד מקום ההוציין, ואין חללה יתר על עשרים אמה.

ואם לאו, אם אין ההוציין היורדים לתוך עשרים מרובים כדי לתת רוב צל בלא הסכך שמעליהם, הסוכה פסולה, לפי שההוציין לבדם אינם נחשבים סכך הסוכה, שהרי חמתן מרובה מצילתן, והסכך העליון גבוה מעשרים אמה.⁽⁴¹⁾

וכמו כן, אם היתה הסוכה גבוהה עשרה טפחים, והיו הוציין יורדים לתוך עשרה טפחים, סבר אבבי למומר, אף שסוכה הפחותה מעשרה טפחים פסולה, אם חמתן של ההוציין מרובה מצילתן, כשרה.⁽⁴²⁾

"למעלה מעשרים" הוא משום שנחשבת הסוכה דירת קבע, מדוע מועיל מיעוט, הרי סוף סוף הדפנות גבוהות ואי אפשר לעשותן עראי? והביא, דיש אומרים משום כך, שסוגיינו אינה מתפרשת אליבא דרבא, המפרש שסוכה גבוהה פסולה לפי שאי אפשר לעשותה עראי. אבל דעת רוב המחברים שסוגיין אפילו כרבא, והטעם, היות וגובה הסוכה לא נמדד לפי גובה הדפנות, אלא רק חלק הדפנות המשמש לסוכה ממש. והיינו, מקרקעית הסוכה ועד הסכך. לפי שלא צריך לעשות סוכת עראי ממש, אלא שגובה הסוכה יהיה בשיעור כזה שניתן לעשותו עראי. ולכן, אין חסרון בכך שסוכה זו לא ניתנה לעשותה עראי מחמת חלק הדפנות שלמעלה מגובה הסכך, היות וחלק זה אינו מגוף הסוכה.

40. בגמרא מבואר, שנחלקו רבי יוסי וחכמים, בעפר סתם — שאין ידוע אם עתיד לפנותו.

והוסיף רש"י, שכמו כן נחלקו בעפר שאין עתיד לפנותו. והיינו, שלא נחלקו רק בעפר שאין ידוע אם עתיד לפנותו, אלא גם עפר אשר ידוע שאינו עתיד לפנותו, כל שלא ביטלו בפירוש, אינו בטל לדעת חכמים. ויש מהראשונים שחולקים עליו בזה, ועיין ריטב"א, מאירי, ובילקוט מפרשים.

41. ואף שכאשר היה חלקו התחתון של הסכך תוך עשרים אמה, וחלקו העליון למעלה מעשרים אמה, הסוכה כשרה, אפילו היה חלקו התחתון חמתו מרובה מצילתו, לפי שחללה נמדד מסוף הסכך ולא מראשו, מכל מקום, בהוציין שאינם חשוכים כל כך, אם היתה חמתם מרובה מצילתם אינם נידונים כסכך כלל, ולפיכך נמדד גובה הסוכה מהסכך עצמו ולא מההוציין, ביאור הלכה סימן תרלג ד"ה ואם לאו פסול.

42. מבאר רש"י: כמו שמצינו בסוכה הגבוהה

כי כמו שבסוכה הגבוהה מעשרים, אם היתה חמתן של ההוצין מרובה מצילתן הם אינם נחשבים למעט את גובה חללה, הוא הדין בסוכה גבוהה עשרה טפחים, שאינם חשובים כסכך למעט חללה ולפוסלה בכך, אלא הם נחשבים כחפץ הנמצא בתוך הסוכה מתחת לסכך.

אמר ליה רבא: אף שאינם ממעטים גובה חללה, מכל מקום, **הא** [הרי] **דירה סרוחה היא**,⁽⁴³⁾ מחמת ההוצין, **ואין אדם דר בדירה**

סרוחה,⁽⁴⁴⁾ וכל סוכה שאינה ראויה לדירה, פסולה למצות סוכה.⁽⁴⁵⁾

דין נוסף מבארת הגמרא: קבלה היא בידינו, הלכה למשה מסיני, ש"פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה". כלומר, סוכה כשרה, שנמשך סככה למקום שאין בו דפנות, או למקום שהוא גבוה מעשרים וכדומה, נחשב אותו מקום כחלק מהסוכה, והיושב שם יצא ידי חובתו. לפי שרואין אנו כאילו דפנותיה נמשכות לשם.

מעשרים אמה, שלא מועילים ההוצין למעט את גובהה של הסוכה ולהכשירה, כאשר חמתן של ההוצין מרובה מצילתן, כמו כן לא נפסלת הסוכה מחמת ההוצין, כאשר הסוכה גבוהה עשרה טפחים בלבד, אם חמתן מרובה מצילתן. והקשה הריטב"א על דבריו, שאין לדמות ביניהם, דבסוכה גבוהה מעשרים אף שהוצין יורדים לתוכה הסוכה פסולה, משום שאין כאן שיעור מספיק של סכך כשר למטה מעשרים, היות וחמתן מרובה מצילתן. אבל כאשר הסוכה גבוהה עשרה טפחים, ומקום ההוצין למטה מעשרה, ודאי הסוכה פסולה גם אם חמתן מרובה מצילתן, דסוף סוף ממעטים ההוצין את גובה חללה?!

ומשום כך מבאר הריטב"א באופן אחר: שסובר אב"י, כיון שההוצין כה מועטין, הם אינם נחשבים, וכמאן דליתנהו דמי, וכשרה. וצריך ביאור בקושיתו של הריטב"א: הרי אם היה מקצת הסכך למעלה מעשרים אמה, ומקצתו למטה מעשרים אמה הסוכה כשרה, כיון שגובה הסכך נמדד מחלקו התחתון ולא מהעליון אף שהסכך הנכנס לתוך עשרים חמתו מרובה מצילתו. [והיינו, כאשר לא רק ההוצין יורדים לתוך עשרים, אלא חלק מהסכך עצמו, כמבואר בערוכין ג א]. ואם כן כמו כן כאן, מדוע לא די

בכך שחלק מההוצין יורדים לתוך עשרים, למדוד את גובה הסוכה מהם?! וצריך לחלק, דשם החלק העליון של הסכך טפל לחלקו התחתון, אבל הוצין שאינם עומדים בפני עצמן, אינם נחשבים לכלום.

43. ובטעם הדבר כתב הר"י מלוניל: "שהרי אין יכול לעמוד בתוכה, ואפילו מיושב, לפי שההוצין יורדין, ופוצעין את מוחו, ונוקרין את עיניו".

44. הרש"ש מעיר, אם הסוכה פסולה היות והיא נחשבת "דירה סרוחה" שאינה ראויה לדיוורין, אם כן מדוע כאשר הסוכה גבוהה עשרה טפחים היא כשרה, הלא קומתו של אדם בינוני היא שלוש אמות שהן י"ח טפחים, וזה מלבד ראשו, [עיין תוספות ערוכין מח א], ואם כן הרי לא יוכל לעמוד בה בקומה זקופה, ומדוע אינה נחשבת לדירה סרוחה?! [וראה מה שציינו בהערה קודמת, מדברי הר"י מלוניל, שאם ראויה הסוכה לשיבה היא אינה דירה סרוחה, אפילו שאינה גבוהה עשרה טפחים].

45. בריטב"א מבואר, שסוכה שאינה גבוהה עשרה, פסולה אפילו בדעיבד, ואינו יוצא בה ידי

ולכן, אם היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה, וכדי למעט את גובה חללה הוא בנה בה איצטבא, במה העשויה טיט ואבנים, כנגד דופן האמצעי, [סתם סוכה היא בת שלוש מחיצות, כמבואר להלן], על פני כולה, לכל רוחבה, באופן שמגיעה האיצטבא לשלוש דפנותיה מסביב,

ויש בה, באיצטבא, שיעור "הכשר סוכה", שהוא מקום של שבעה טפחים על שבעה טפחים אשר הסכך על גביו אינו גבוה מעשרים אמה, כשרה כל הסוכה לשבת בה, ואפילו המקום שחוץ לאיצטבא, מדין "פסל היוצא מן הסוכה". ואפילו שגבוה הסכך בשאר המקומות יותר מעשרים אמה. וטעם הדבר, הואיל ורואים אנו את כל שאר

המקומות בסוכה כמי שנטפלים למקום האיצטבא שיש בה הכשר סוכה.⁽⁴⁶⁾

קבלה נוספת יש בידינו, הלכה למשה מסיני, הנקראת "דופן עקומה".

דהיינו, שאפשר להכשיר סוכה על ידי עקימת הדופן. שאם בין הדופן לסוכה מפריד סכך פסול, ששיעורו פחות מארבע אמות, רואין אנו כאילו אותו סכך פסול הוא חלק מהדופן, אלא שהתעקם הדופן עד שפת האיצטבא, ונחשב הדבר כאילו מקום הדופן הוא כנגד שפת האיצטבא, אף שחלקו ה"ישר" של הדופן מרוחק משם.⁽⁴⁷⁾

ולכן, אם היתה הסוכה גבוהה למעלה

חובתו. וברמב"ם [פרק ה הלכה ב] משמע, שרק לכתחילה יש לחוש לכך, ובדיעבד כשרה. ועיין ילקוט מפרשים.

46. כתב רש"י: כשרה כל הסוכה אפילו מן האיצטבא ולמעלה. וטעם הדבר, כמבואר להלן דף יט א, ש"פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה". והיינו, כאשר יש בסוכה מקום שיש לו הכשר סוכה, ועוד יש בסוכה משם והלאה "פסל" — סכך העשוי גורן ויקב, היוצא מהכשר סוכה, שאין לו הכשר דפנות, דינו כסוכה, משום שהוא נטפל לה. ולכך כל הסוכה כמות שהיא כשרה.

והרא"ש הביא את דעת רבינו ישעיה שחולק, וטעמו, שחוץ לאיצטבא נחשב הסכך סכך פסול לפי שהוא גבוה מעשרים אמה, והיושב תחת סכך פסול לא יצא ידי חובתו. ודין "פסל" נאמר לפי דבריו רק כשיש סכך כשר מלמעלה אלא יש חסרון בדפנות מסביבו.

ובדעת רש"י פירש הרא"ש, שסכך הגבוה

מעשרים אמה אינו נחשב סכך פסול, לפי שהוא ממין הכשר לסיכוך אלא שאינו נמצא במקומו הראוי.

והחזון איש [קמד ו, ד"ה מיהו] כתב שיתכן לומר, כי רק לפי רבא לא נחשב סכך למעלה מעשרים כסכך פסול, היות ורבא מבאר שהפסול של סוכה גבוהה הוא מצד שצריכה הסוכה להיות דירת עראי, ואם כן, אין פסול בעצם הסכך הנמצא למעלה מעשרים, ולכן, כיון שהסוכה במקום האיצטבא היא דירת ארעי, אפשר להחשיב גם את הנטפל אליה כדירת ארעי. וכן לפי רבה, שהטעם הוא משום דלא שלטא בה עינא, אין זה פסול עצמי של הסכך. אך לפי רבי זירא, שהפסול של סוכה הגבוהה מעשרים אמה הוא מצד שאין אדם יושב בצל סוכה, הרי זה פסול בעצם הסכך, ולא יעזור לו היותו פסל היוצא מן סוכה כשירה.

47. הלכה למשה מסיני, שמכשירין סוכה על ידי עקימת הדופן עד ארבע אמות חסר משהו,

מעשרים אמה, ובנה בה איצטבא מן הצד, סמוך לאחת הדפנות הצדדיות, ולא בצד הדופן האמצעית, וממילא האיצטבא אינה סמוכה לשלושת דפנות הסוכה אלא לשתיים בלבד,

אזי, אם יש משפת איצטבא לכותל שכנגדה מרחק של ארבע אמות, הסוכה פסולה. כי אין לאיצטבא אלא שתי דפנות בלבד – הדופן הסמוכה לה, והדופן האמצעית של הסוכה. וכיון שאין האיצטבא יכולה להחשב כסוכה בפני עצמה, אי אפשר לישב במקום שחוצה לה מדין "פסל", שהרי ההלכה של "פסל היוצא מן הסוכה" נאמרה רק כאשר יוצא הפסל מסוכה כשרה.

אבל, אם היה בין הכותל השני לשפת האיצטבא פחות מארבע אמות, הסוכה כשרה. לפי שגם דופן זו שייכת לסוכה שעל גבי האיצטבא.

שכך היא ההלכה למשה מסיני, שדופן המרוחקת מן הסכך פחות מארבע אמות [והיה המקום שבין הדופן לסכך מקורה בסכך פסול], ניתן לשייך את הדופן לסוכה על ידי "דופן עקומה", וכמו שנתבאר לעיל.

ומקשה הגמרא: מאי קא משמע לן הגמרא

בדין זה, האם את הדין דאמרינן הלכה זו של דופן עקומה,

והא תנינא כבר הלכה זו במשנתנו?!

שכך שנינו [להלן יט א]: בית שנפחת גגו באמצעו, וסיכך על גביו בסכך כשר על פני הפחת, ותקרת הבית שפסולה לסיכוך מפסקת בין כותלי הבית לסכך, שהרי לא נפחת אלא באמצעו.

אזי, אם יש מהכותל לסיכוך ד' אמות פסולה. לפי שבריוחוק של ארבע אמות לא נאמרה ההלכה של דופן עקומה.

ומשמע, הא פחות מכאן [מד' אמות], אפילו משהו כשרה, משום דאמרינן דופן עקומה, ורואים את תקרת הבית כחלק מדופן הסוכה שנתעקם, ונחשב כותל הבית כדופן הסוכה.

אם כן, כבר שנינו במשנה דין זה של דופן עקומה, ומדוע צריכה הגמרא לשוב ולשנותו כאן?!

ומבאר הגמרא: מהו דתימא, התם הוא דאמרינן דופן עקומה, משום דדופן שלה חזיא לדופן, שהרי היא אינה גבוהה מעשרים

מהדופן, אלא רואין כאילו נתקרבה הדופן לסוכה, והסכך נידון כאילו נמצא חוץ לסוכה.

ומוסיף הריטב"א, שלפי זה המקום תחת הסכך הגבוה מעשרים, כשר מדין "פסל היוצא מן הסוכה". אבל לפי ביאורו של רש"י הנמצא לפנינו, אין לישב תחת דופן עקומה, לפי שהיושב שם אינו יושב תחת סכך אלא תחת דופן, ועיין בילקוט מפרשים.

ורואין סכך העליון המחובר לדופן הרחוק כאילו הוא מן הדופן עצמו ועקום עד כנגד שפת האיצטבא, רש"י. וכן כתב רש"י דף יז א ד"ה פסולה. אבל הריטב"א מביא בשם רש"י פירוש אחר, והוא "לפי שדרך כתלים להתעקם פחות מארבע אמות, דינו כסכך גמור ומותר להשתמש תחתיו, שרואין כאילו נתקרב הדופן בסופו לאיצטבא". כלומר, אין הפירוש שרואין את הדופן כאילו הוא עקום ונחשב הסכך כחלק

אמה, ואין צריך אלא לעקמה כדי לקרבה לסכך, אבל הכא, דלא חזיא לדופן, לפי שהיא גבוהה מעשרים אמה, (48) אימא לא, אפשר שלא נאמרה ההלכתא של דופן עקומה להכשירה כדופן הסוכה, שכן לא נאמר דין זה אלא לקרב את הדופן לסוכה, ולא ליצור דופן חדשה שלא היתה קודם.

לכן קא משמע לן, שאף לצורך זה נאמרה הלכה זו.

ומוסיפה הגמרא: היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה, ובנה בה איצטבא באמצעיתה, באופן שאינה סמוכה לאחת הדפנות,

אזי, אם יש משפת איצטבא ולדופן מרחק של ארבע אמות לכל רוח ורוח, הסוכה פסולה. הואיל ואין דפנות סביב האיצטבא, ואי אפשר לקרב את דפנות הסוכה על ידי "דופן עקומה", שכן הן מרוחקות מהאיצטבא ארבע אמות.

אבל אם היה המרחק בין דפנות הסוכה לאיצטבא פחות מארבע אמות, הסוכה כשרה, משום דאמרינן דופן עקומה מכל צד, ויש לסוכה דפנות מכל רוחותיה.

ומקשה הגמרא: מאי קא משמע לן הגמרא, דאמרינן דופן עקומה, היינו הך — דבר זה

נתחדש כבר בהלכה קודמת!?

ומתרצת הגמרא: מהו דתימא, דופן עקומה מרוח אחת אמרינן, דהיינו, אם שתי דפנות סמוכות לה, ודופן אחת מרוחקת ממנה. אבל דופן עקומה מכל רוח ורוח לא אמרינן, קא משמע לן, שאף מארבע רוחותיה אומרים דופן עקומה.

עתה מבארת הגמרא הלכה נוספת:

שנינו במשנה: סוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים פסולה. ואם היתה הסוכה פחותה מעשרה טפחים גובה, וחקק בה גומה באמצעה, כדי להשלימה לעשרה טפחים כנגד הגומה, ויש באותה גומה שטח של שבעה על שבעה טפחים כדי הכשר סוכה, אלא שדפנותיה של הסוכה מרוחקים ממנה,

אם יש משפת החקק ולכותל הסוכה שלוש טפחים, הסוכה פסולה. כי אין דפנות הסוכה מתיחסות לסוכה, כיון שהן מרוחקות משפת החקק [שבו יש הכשר סוכה] שלשה טפחים,

אבל אם יש משפת החקק לכותל פחות ב-ת משלושה טפחים, הסוכה כשרה. לפי שקבלה היא בידינו, הלכה למשה מסיני, שאם שני דברים מרוחקים זה מזה פחות משלושה

48. נתבאר על פי רש"י. ומוכח, שכמו דילפינן שאין להניח את הסכך למעלה מעשרים אמה, כמו כן אין לעשות את הדפנות גבוהים מעשרים, שאם לא כן מדוע דופן הגבוהה מעשרים לא חזיא לדופן.

וכתב הקהילות יעקב סימן ג, שכל פסול סוכה למעלה מעשרים אמה אינו אלא בדפנות

ולא בסכך. שאם לא כן, מה מועיל בסוכה הגבוהה מעשרים למעטה בקרקעיתה, הרי יש בזה חסרון של "תעשה ולא מן העשוי"?! אלא ודאי זהו פסול בדפנות, ובדפנות לא נאמר דין "תעשה ולא מן העשוי". [ועיין במאירי ובילקוט מפרשים דף ג ב].